

Dr Władysława Jastrzębska

Katedra Teorii Ekonomii

Uniwersytetu Rzeszowskiego

Program powszechnej prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych a rynek pracy. Przykład podkarpackich spółek objętych programem NFI

WPROWADZENIE

Z programem powszechnej prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, rozpoczętym na początku lat 90. ubiegłego wieku, wiązano wiele oczekiwań i nadziei. Analiza jego skutków, w szczególności wpływu na poziom zatrudnienia, pozwala odpowiedzieć na pytanie, czy system polityczny i prawny umożliwił przeprowadzenie przekształceń własnościowych we właściwym kierunku i we właściwy sposób.

Badania empiryczne, przeprowadzone w latach 2002–2003 we wszystkich przedsiębiorstwach zlokalizowanych na Podkarpaciu, uczestniczących w programie NFI miały następujące cele poznawcze:

- opracowanie diagnozy sytuacji ekonomicznej badanych firm,
- przeprowadzenie analizy zachowań przedsiębiorstw sprywatyzowanych ścieżką NFI na tle przedsiębiorstw prywatyzowanych innymi metodami,
- ocenę skutków społecznych procesu prywatyzacji, w szczególności wpływu na zatrudnienie mieszkańców Podkarpacia.

Przeprowadzone badania empiryczne oraz studia teoretyczne publikacji dotyczących prywatyzacji pozwoliły na zweryfikowanie następującej tezy:

Gdyby podkarpackie przedsiębiorstwa uczestniczące w programie NFI wybrały inną „ścieżkę” prywatyzacji, wówczas byłyby bardziej przygotowane do stawienia czoła niekorzystnym warunkom zewnętrznym procesu transformacji i uzyskałyby lepsze wyniki ekonomiczne, porównywalne do osiąganych przez inne grupy sprywatyzowanych przedsiębiorstw, a tym samym mniej dotkliwe byłyby skutki społeczne prywatyzacji.

Niniejsza publikacja zawiera analizę części wyników badań i obejmuje aspekt społeczny programu powszechnej prywatyzacji „ścieżką NFI”, w szczególności jego wpływ na bezrobocie.

ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRYWATYZACJI PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH; ŚCIEŻKA POWSZECHNEJ PRYWATYZACJI POPRZEZ NFI

Podstawowym aktem prawnym regulującym procesy prywatyzacji w pierwszej połowie lat 90. była Ustawa z 13.07.1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, poz. 298). Na jej podstawie, jak również Ustawy o przedsiębiorstwie państwowym z 25.09.1981 r. (Dz.U. Nr 51, poz. 298), Ustawy z 30.04.1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (Dz.U. Nr 44, poz. 2002), a także Ustawy z 3.02.1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 18, poz. 82), początkowo wykształciły się trzy typy przekształceń własnościowych:

1. Przekształcenia w drodze kapitałowej (prywatyzacja pośrednia).
2. Przekształcenia w drodze likwidacyjnej (prywatyzacja bezpośrednia).
3. Przekształcenia w drodze powszechnej prywatyzacji poprzez program NFI.

Jednym z zasadniczych celów, jakie stawiano przed programem NFI miało być rozproszenie majątku i upowszechnienie własności kapitału w polskim społeczeństwie, co w efekcie przyczyniłoby się do powstania tzw. klasy średniej, a tym samym akceptacji społecznej zachodzących procesów transformacji systemowej. Tak więc powszechna prywatyzacja poprzez NFI z założenia miała spełnić dwa istotne warunki:

- miała być wyrazem sprawiedliwości, gdyż członkowie społeczeństwa tworzący majątek narodowy mieli możliwość odzyskania jego części na własność w postaci świadectw udziałowych, zamienianych na akcje NFI,
- miała się przyczynić do zwiększenia udziału sektora prywatnego w gospodarce oraz dokonania jakościowego skoku w metodach zarządzania i dostosowania się do nowych warunków funkcjonowania przedsiębiorstw objętych programem.

Ta koncepcja prywatyzacji, której prekursorami byli Janusz Lewandowski i Jan Szomburg, dwaj liberalni ekonomiści z Uniwersytetu Gdańskiego, miała łączyć w całość akcjonariat obywatelski z jednoczesnym zachowaniem zdolności zarządzania przedsiębiorstwami włączonymi do programu¹.

Narodowe fundusze inwestycyjne tworzone w formie spółek akcyjnych przez Skarb Państwa były podstawowym instrumentem realizacji powszechnej prywatyzacji. Skarb Państwa wniósł do nich w formie aportu akcje spółek za-

¹ Zasady programu prywatyzacji według koncepcji J. Lewandowskiego i J. Szomburga opisano w: *Property Reform as a Basis for Social and Economic Reform*, „Communist Economics” 1983, s. 3 i nast.

kwalifikowanych do programu (tzw. spółek parterowych). Kolejnym krokiem była prywatyzacja funduszy poprzez udostępnienie ich akcji obywatelom polskim w zamian za świadectwa udziałowe².

Projekt powszechnej prywatyzacji sformułowany w 1991 r. miał wielu przeciwników, a swój finał legislacyjny znalazł dopiero w 1993 r., kiedy to przyjęto pierwotnie odrzuconą ustawę o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji³.

W fazie wdrażania program był celowo opóźniany i ograniczany, a za faktyczny moment jego rozpoczęcia należy przyjąć wrzesień 1995 r., gdy nastąpiła pierwsza alokacja spółek do NFI⁴. Objęto nim 512 przedsiębiorstw, wybranych w latach 1993–1996 w trzech transzach (określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów), których łączna produkcja stanowiła ok. 10% produkcji przemysłowej kraju.

Kryteria wyboru przedsiębiorstw zostały ustalone na podstawie wyników ekonomicznych ich działalności tak, aby obejmował on firmy o stosunkowo dobrej kondycji finansowej. W 1991 r. Ministerstwo Przekształceń Własnościowych określiło je jako:

- dodatni wynik brutto,
- roczną sprzedaż powyżej 100 mln starych złotych.

Alokacja jednoosobowych spółek państwa w NFI zmieniła ich strukturę własnościową. Z ogólnej liczby 60% akcji wniesionych do NFI, pakiet większościowy, tj. 33%, otrzymał jeden fundusz, stając się dla spółki funduszem wiodącym, natomiast pozostałe 27% akcji rozdzielono w różnych częściach pomiędzy wszystkie pozostałe fundusze. Do 15% akcji przekazano pracownikom, zaś pozostała część – 25% – pozostawała początkowo w posiadaniu Skarbu Państwa. Zmiana struktury własności kapitału spółek łączyła się ze zmianą struktury jej władz, w szczególności rady nadzorczej i walnego zgromadzenia akcjonariuszy.

Zgodnie z ustawą o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (Rozdz. 2, art. 4), „Celem funduszy jest pomnażanie ich majątku, w szczególności poprzez powiększanie wartości akcji spółek, w których są akcjonariuszami”. Do osiągnięcia tego celu mają dążyć poprzez:

1. wykonywanie praw z akcji spółek powstałych z przekształcenia przedsiębiorstw państwowych w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa (...), zwłaszcza dla poprawy zarządzania spółkami, w których fundusze mają pakiet kon-

² Szerzej na ten temat: Pakiet Informacyjny Program Powszechnej Prywatyzacji nr 1 MPW, Warszawa 1995, s. 11 oraz z kolejnych lat.

³ Rząd Bieleckiego i Balcerowicza pod koniec swej kadencji zredukował PPP do 200 przedsiębiorstw. Później został on ponownie rozszerzony.

⁴ Por. J. Winiecki, *Doświadczenia PPP*, „Nowe Życie Gospodarcze” 1995, nr 27, s. 24 i nast.

trolny, w tym umocnienia ich pozycji na rynku oraz pozyskiwania dla nich nowych technologii i kredytów,

2. prowadzenie działalności gospodarczej, polegającej na nabywaniu i zbywaniu akcji spółek oraz wykonywaniu uzyskanych praw,
3. udzielanie pożyczek oraz zaciąganie pożyczek i kredytów dla realizacji celów określonych w pkt 1 i 2 oraz innych celów statutowych.”

Udział w programie powszechnej prywatyzacji miał więc zapewnić spółkom parterowym:

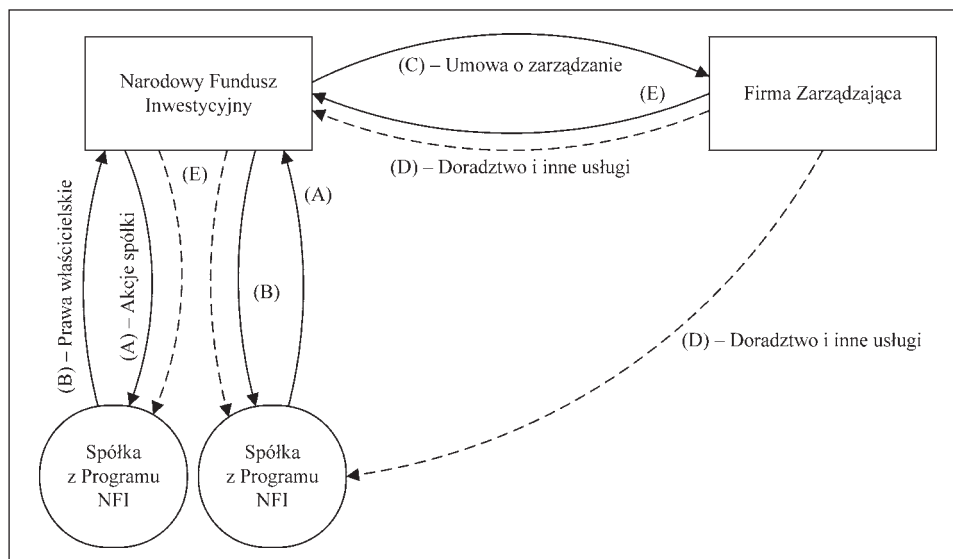
- a) nowe możliwości finansowe. Poprzez ułatwiony dostęp do kredytów z międzynarodowych instytucji finansowych, m. in. kapitału Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Banku Światowego,
- b) pozyskiwanie inwestora strategicznego. Program NFI jest programem otwartym. Spółki w nim uczestniczące mogły same prowadzić negocjacje z inwestorami strategicznymi już w okresie poprzedzającym wniesienie ich do funduszy, przy czym mogły być one sfinalizowane, gdy spółka znalazła się w NFI.

Przewidziano trzy metody kapitałowego zaangażowania inwestora strategicznego:

- odkupienie znacznego pakietu akcji od dotychczasowych akcjonariuszy,
 - objęcie emisji nowych akcji,
 - stworzenie joint venture (nowego podmiotu gospodarczego).
- c) wprowadzenie akcji spółki do obrotu giełdowego,
 - d) wdrożenie nowych technik organizacji i zarządzania,
 - e) redukcję i konwersję zadłużenia w ramach ustawy o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków.

Zgodnie z założeniami programu NFI, czternaście spośród piętnastu zarejestrowanych funduszy skorzystało w swym działaniu z pomocy firm zarządzających, składających się z krajowych i zagranicznych banków inwestycyjnych i komercyjnych oraz firm konsultingowych, tworzących swego rodzaju konsorcja kapitałowe.

Rysunek 1 prezentuje relacje zachodzące między firmami zarządzającymi, NFI oraz spółkami parterowymi. NFI posiadające w sumie 60% akcji każdej spółki wykonywały prawa właścicielskie wobec nich. W oparciu o zawarte umowy, firmy zarządzające miały świadczyć doradztwo (prawne, marketingowe, podatkowe, ekonomiczne, i in.), jak również inne usługi (obsługę księgową, pomoc w restrukturyzacji, zdobywaniu kapitałów, udzielanie gwarancji, pożyczek i in.) wobec spółek oraz wobec NFI. Firma zarządzająca, nie będąc akcjonariuszem NFI, ani spółek parterowych mogła wykonywać w imieniu funduszu prawa właścicielskie przysługujące NFI.

Rysunek 1. Relacje: NFI – Spółka parterowa – Firma zarządzająca

Źródło: W.R. Błasiak, *Narodowe fundusze inwestycyjne w ujęciu graficznym*, CIM, Warszawa 1995 s. 12.

Skarb Państwa, zgodnie z deklaracjami kolejnych ministrów zachowywał się pasywnie, popierając działania funduszy wiodących.

W czasie 10-letniego okresu funkcjonowania programu NFI nastąpiło znaczne pogorszenie wyników finansowych uczestniczących w nim spółek, nieprzygotowanych do sprostania nowym warunkom zewnętrznym, na co niewątpliwie wpłynął okres stosunkowo długiego, a zarazem biernego wyczekiwania na ostateczne sformułowanie przez rząd i Sejm zasad programu. Ponadto NFI rzadko podejmowały działania zmierzające do poprawy sytuacji w spółkach, a ich strategia sprowadzała się do powierzchownych działań, zmierzających do ich sprzedaży⁵. Cel ten został tylko częściowo zrealizowany, a część spółek na tyle pogorszyła swoje wyniki finansowe, że musiała ogłosić upadłość. Wskutek tego w przedsiębiorstwach objętych programem NFI zanotowano znacznie większy spadek zatrudnienia niż w firmach prywatyzowanych innymi metodami⁶.

⁵ Wnioski te wypływają z danych GUS zawartych w: Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w [...] roku, GUS Warszawa [odpowiedni rok] i Raportów o przekształceniach własnościowych MPW i MSP z lat 90. Ponadto potwierdzają je liczne pozycje literaturowe, w tym m.in. E. Mączyńska, *Zmiany wyników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw z uwzględnieniem ich form własności*, [w:] E. Mączyńska (red.), *Restrukturyzacja przedsiębiorstw w procesie transformacji gospodarki polskiej*, INE PAN, Warszawa 2001 s. 262 i nast.; S. Krajewski, *Wpływ ścieżek prywatyzacji na wyniki ekonomiczno-finansowe przedsiębiorstw*, „Gospodarka Narodowa” 2000, nr 9.

⁶ W latach 1996–2000 spadek zatrudnienia w spółkach NFI wyniósł 36%. Por. *Przedsiębiorstwa sprywatyzowane w gospodarce polskiej*, M. Bałtowski (red.), Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2002, s. 148.

PROGRAM POWSZECHNEJ PRYWATYZACJI „ŚCIEŻKA” NFI W FIRMACH PODKARPACIA

Według danych Delegatury Ministerstwa Skarbu w Rzeszowie, programem NFI objęto 34 podkarpackie spółki, w tym 13 zlokalizowanych w Rzeszowie. Najliczniejszą grupę (11 spółek) stanowiły firmy budowlane oraz zajmujące się handlem produktami związanymi z tą branżą (por. tabela 1).

Prywatyzowane przedsiębiorstwa ulokowano w 12 funduszach inwestycyjnych, w większości zdywersyfikowanych branżowo, przy czym najwięcej w funduszu IV i XII.

Tabela 1

Podkarpackie spółki objęte programem NFI

Lp.	Spółka	Branża	Alokacja w NFI
1	Rzeszowskie Przedsiębiorstwo Handlu Artykułami Technicznymi „Elmet” SA	handel hurtowo- -detaliczny	II NFI
2	„Instal-Rzeszów” SA	budowlana	II NFI
3	Rzeszowskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego i Przemysłowego „Resbud” SA	budowlana	II NFI
4	Przedsiębiorstwo Odzieżowe „Conres” SA Rzeszów	odzieżowa	IV NFI Progres SA
5	Rzeszowska Centrala Materiałów Budowlanych SA	handel materiałami budowlanymi	IV NFI Progres SA
6	Rzeszowskie Przedsiębiorstwo Instalacji Sanitarnych	urządzenia sanitarne	IV NFI Progres SA
7	„Polmozbyt” Rzeszów SA „Autonika – Holding” SA	handlowa	V NFI Victoria SA
8	Przedsiębiorstwo Obrotu Wrobami Hutniczymi „Centrostal” SA Rzeszów	handlowa	V NFI Victoria SA
9	Rzeszowskie Przedsiębiorstwo Budowlane SA	ogólnobudowlana	VI NFI Magna Polonia SA
10	Zakłady Mięsne „Resmiesz” SA Rzeszów	spożywcza	IX NFI im. E. Kwiatkowskiego
11	Rzeszowskie Zakłady Drobiarskie „Resdrob” SA	spożywcza	Foksal X NFI SA
12	Rzeszowskie Przedsiębiorstwo Budowlano-Montażowe „Montares” SA	budowlana	XII NFI Piast SA
13	Zakłady Elektrotechniki Motoryzacyjnej „POL-MOT” SA Rzeszów	elektro- mechaniczna	Zachodni Fundusz Inwestycyjny

Lp.	Spółka	Branża	Alokacja w NFI
14	Tarnobrzskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego „Budocop-Tarbud” SA	budowlana	II NFI SA
15	Zakłady Tworzyw Sztucznych „Erg” SA Pustków	chemiczna	III NFI SA
16	Przedsiębiorstwo Przemysłu Betonów „Prefabet-Kolbuszowa” SA	budowlana	IV NFI Progres SA
17	Zakłady Mięsne Nisko SA	spożywcza	IV NFI Progres SA
18	Wytwórnia Urządzeń Chłodniczych „PZL-Dębica” SA	elektro-mechaniczna	V NFI Victoria
19	Delphi Chassis Systems Poland SA Krosno	elektro-mechaniczna	VI NFI Magna Polonia SA
20	Fabryka Wagonów „Gniewczyna” SA	elektro-mechaniczna	VII NFI im. K. Wielkiego
21	Małopolski Przemysł Drzewny SA Łańcut	drzewna	VII NFI im. K. Wielkiego
22	Łańcucka Fabryka Śrub „Śrubex” SA	elektro-mechaniczna	IX NFI im. E. Kwiatkowskiego
23	Zakłady Magnezytowe Ropczyce SA	mineralna	Foksal X NFI
24	„Polifarb Becker Dębica” SA	chemiczna	XI NFI SA
25	„PZZ Agro-Piast” SA Chorzów	spożywcza	XI NFI SA
26	Zakłady Przemysłu Pasmanteryjnego „Koronki” SA Brzozów	tekstylna	XII NFI Piast SA
27	Fabryka Firanek „Wisn” SA Skopanie	tekstylna	XII NFI SA
28	Miejskie Przedsiębiorstwo Budowlane SA	budowlana	XII NFI Piast SA
29	Zakłady Przemysłu Dziewiarskiego „Jarlan” SA Jarosław	tekstylna	XII NFI Piast SA
30	Strzyżowska Fabryka Mebli SA	meblowa	XIII NFI Fortuna SA
31	Zakłady Płyt Pilśniowych SA Przemyśl	drzewna	XIII NFI Fortuna SA
32	Zakłady Przemysłu Cukierniczego „Liwocz” SA Jasło	spożywcza	XIII NFI Fortuna SA
33	Zakłady Automatyki „Polna” SA Przemyśl	elektro-mechaniczna	Zachodni Fundusz Inwestycyjny XVII SA
34	Zakłady Wyrobów Powlekanych „Sanwil” SA Przemyśl	chemiczna	Zachodni Fundusz Inwestycyjny XVII SA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Delegatury Ministerstwa Skarbu Państwa w Rzeszowie.

Według stanu na koniec grudnia 2003 r., dziewięć spośród trzydziestu czterech podkarpackich spółek ogłosiło upadłość, a niektóre z pozostałych borykają się z problemami finansowymi. W pierwszej kolejności upadłość ogłaszały firmy branży spożywczej, następnie budowlanej.

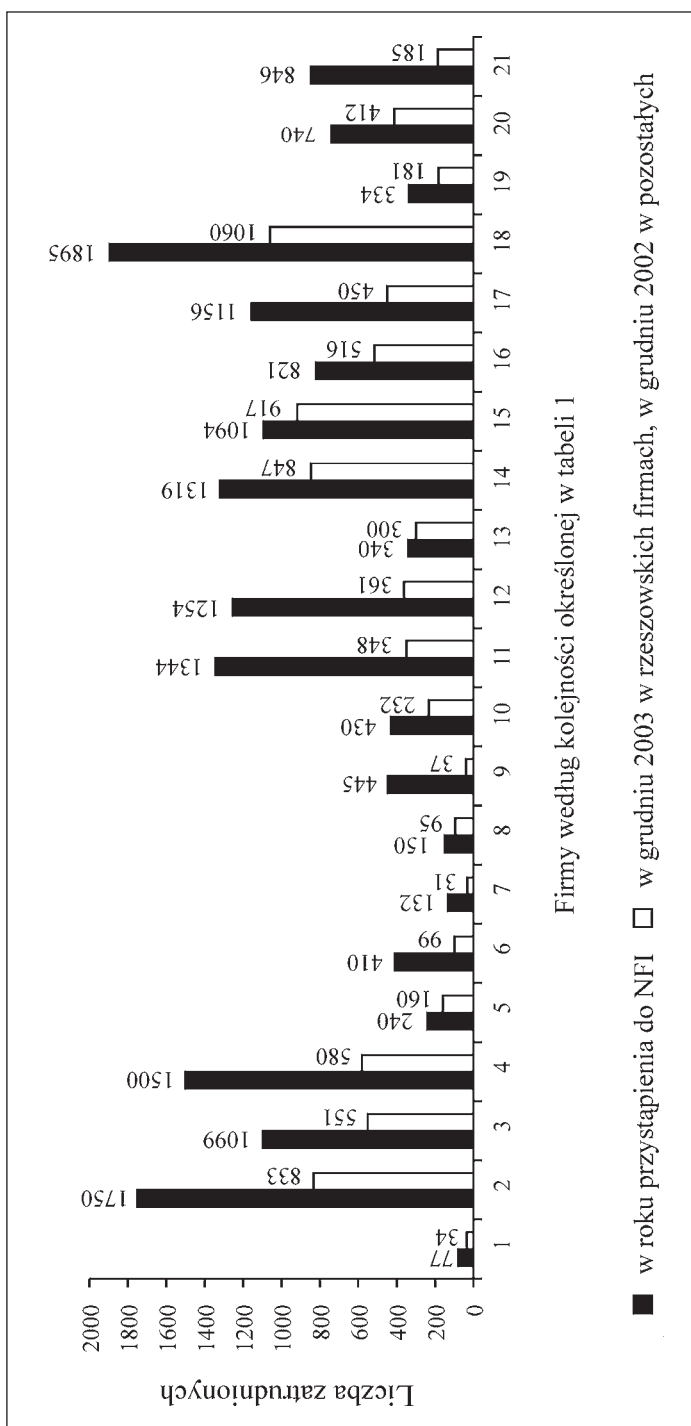
Pogarszająca się sytuacja ekonomiczna, w tym spadek przychodów ze sprzedaży, racjonalizacja zatrudnienia, wymusiły znaczną redukcję miejsc pracy. W chwili alokacji rzeszowskich firm do programu NFI, większość z nich była dużymi firmami, zatrudniającymi nierzadko ponad tysiąc pracowników. W czasie 10-letniego okresu funkcjonowania programu pracę w nich straciło ponad 50% zatrudnionych, zasilając niejednokrotnie rzeszę bezrobotnych mieszkańców miasta i okolic. Największy spadek zatrudnienia ogółem zanotowano w firmach branży budowlanej. Dane o poziomie zatrudnienia w czasie przystąpienia do NFI i obecnie prezentuje rysunek 2. Zaprezentowano w nim dane o firmach, które wyraziły zgodę na udostępnienie danych (wyłączając te, które odmówiły dostępu do informacji oraz nie kontynuują swej działalności ze względu na upadłość).

Porównując poziom zatrudnienia w momencie rozpoczęcia funkcjonowania przedsiębiorstw w strukturach NFI i obecnie, trudno nie zadać pytania: czym były spowodowane w większości z nich tak drastyczne cięcia kadrowe?

Niewątpliwie jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy było to, iż spółki działające wcześniej jako przedsiębiorstwa państwowe utrzymywały więcej stanowisk pracy, niż wymagała konieczność sprawnego funkcjonowania w gospodarce rynkowej. Rodzi się jednak kolejne pytanie: dlaczego tak późno przeprowadzono restrukturyzację zatrudnienia, skoro rynek zaczął działać w naszym kraju 6 lat przed debiutem NFI?

Odpowiedzią na to jest stwierdzenie faktu, że program powszechnej prywatyzacji przedsiębiorstw miał być zainicjowany znacznie wcześniej. Również dużo wcześniej odbył się wybór firm – uczestników tego programu.

Stąd w ciągu kilku lat, które upłynęły od momentu alokacji spółek do czasu realizacji programu, nie podjęły one zdecydowanych inicjatyw w sferze zatrudnienia, mogących zaowocować ich sprawnym funkcjonowaniem. Liczono, że udział w tego typu przedsięwzięciu, mającym charakter masowy, spowoduje napływ kapitału, a to rozwiąże trudne, niepopularne społecznie redukcje zatrudnienia. Również fachowe doradztwo i pomoc finansowa ze strony funduszy miały uchronić spółki przed zwalnianiem pracowników. Tak się nie stało i nic nie wskazuje na to, że opisany proces ograniczania zatrudnienia w spółkach NFI ulegnie wyraźnemu odwróceniu. Na umieszczone w kwestionariuszu ankietowym pytaniu „czy w spółce planowane są zwolnienia grupowe”, w dwóch odpowiedziano twierdząco. Spośród badanych firm, jedynie w czterech potwierdzono, że w ostatnich pięciu latach kupowano nowoczesne maszyny i urządzenia

Rysunek 2. Zatrudnienie w podkarpackich firmach włączonych do NFI

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet.

produkcyjne. Strategię rozwoju podejmują firmy handlowe oraz te, które stosunkowo wcześniej znalazły inwestora strategicznego, wychodząc w ten sposób spod kontroli NFI.

Opisany stan rzeczy wymagał szybkich i radykalnych zmian, często niepopularnych społecznie i ryzykownych, dostosowujących firmę do nowych warunków działania. Szansą mogłaby być właściwie i szybko przeprowadzona prywatyzacja, która dałaby przedsiębiorstwu konkretnego właściciela, zainteresowanego szybkim i efektywnym przeprowadzeniem restrukturyzacji przedsiębiorstwa. Takie przemiany w strukturze przedsiębiorstwa były trudne chociażby z powodu sprzeciwu ze strony związków zawodowych, czy też tradycyjnej niedrożności decyzyjnej, zachowawczości i braku skłonności do nadmiernego ryzyka ze strony Ministerstwa i dużej ostrożności w formułowaniu strategii długofalowych wśród kadry kierowniczej.

Prawdopodobnie gdyby firmy realizowały inną ścieżkę prywatyzacji niż poprzez NFI, ich sytuacja ekonomiczna nie pogarszałaby się tak szybko, jak miało to miejsce w warunkach, gdy ich pole manewru było znikome, a ciągle odwlekanie momentu prywatyzacji stworzyło sytuację wyczekiwania i zamrożenia działań restrukturyzacyjnych. Porównanie ich sytuacji z pozycją innych firm z branży, sprywatyzowanych innymi ścieżkami potwierdza słuszność powyższego wniosku⁷.

Program NFI miał być zgodnie z planem zakończony w 2005 r. Śledząc udział kosztów zarządzania funduszami w wartości kapitalizacji funduszy można dojść do wniosku, że wkrótce przekroczą one wartość zarządzanego przez nie majątku. W tej sytuacji byłoby to najwłaściwsze z ekonomicznego punktu widzenia rozwiązanie, gdyż pozwoliłoby Skarbowi Państwa zaoszczędzić kwoty wydatkowane na nieefektywne zarządzanie i realizację programu, którego negatywne skutki były do przewidzenia zanim zaczęto go wdrażać.

WNIOSKI

1. Narodowe Fundusze Inwestycyjne wyposażone przez Skarb Państwa w majątek narodowy nie wywiązały się z ustawowo nałożonych na nie zadań, co więcej, w przypadku wielu spółek parterowych przyczyniły się do pogorszenia ich sytuacji ekonomicznej, a w wyniku tego do wzrostu bezrobocia i nierówności społecznych.
2. Korzyści z programu prywatyzacji osiągnęli przede wszystkim pracownicy firm zarządzających i NFI oraz członkowie organów statutowych spółek

⁷ Szerzej na ten temat w: *Przedsiębiorstwa...*, wyd. cyt., s. 97 oraz rozdz. 6 pkt 3.

parterowych, a wysokie koszty związane z ich wynagrodzeniem (niewspółmiernym do efektów działania) obciążały przede wszystkim Skarb Państwa oraz spółki, których pracownicy zasilali rzesze bezrobotnych na rynku pracy.

3. Położenie przez polityków i działaczy gospodarczych większego nacisku na rozwój sektora prywatnego, ale nie drogą powszechnej prywatyzacji, lecz poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla powstawania nowych podmiotów, wykorzystujących majątek byłych przedsiębiorstw państwowych, przyniosłoby zapewne lepsze efekty gospodarcze oraz zmniejszyłoby negatywne skutki społeczne procesu transformacji.

LITERATURA

- Krajewski S., *Wpływ ścieżek prywatyzacji na wyniki ekonomiczno-finansowe przedsiębiorstw*, „Gospodarka Narodowa” 2000, nr 9.
- Mączyńska E., *Zmiany wyników ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstw z uwzględnieniem ich form własności*, [w:] Mączyńska E. (red.), *Restrukturyzacja przedsiębiorstw w procesie transformacji gospodarki polskiej*, INE PAN, Warszawa 2001.
- Pakiet Informacyjny Program Powszechnej Prywatyzacji nr 1 MPW, Warszawa 1995.
- Prosperity Reform as a Basis for Social and Economic Reform*, „Communist Economics” 1983.
- Przedsiębiorstwa sprywatyzowane w gospodarce polskiej*, Bałtowski M. (red.), Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2002.
- Ustawa z dnia 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwie państwowym, Dz.U. Nr 51, poz. 298.
- Ustawa z dnia 13.07.1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, Dz.U. Nr 51, poz. 298.
- Ustawa z dnia 3.02.1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. Nr 18, poz. 82.
- Ustawa z dnia 30.04.1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji, Dz.U. Nr 44, poz. 2002.
- Winiecki J., *Doświadczenia PPP*, „Nowe Życie Gospodarcze” 1995, nr 27, s. 24 i nast.

The Influence of the Privatization Programme on Labour Market. The Example of the Podkarpackie Region

Summary

Polish society, enterprises and workers expected the privatisation programme to result in the betterment of company's efficiency as well as finding a method of dealing with problems and difficulties concerning operations on market economy.

Results of research presented in this paper allow to verify negatively this expectations. The programme caused the increase of unemployment and social inequalities.